

Quick scan Handhaving in het landelijk gebied

J. Bos, E. Boiten, G. Preenen-de Rooij, M. Verberk

B & A Groep Beleidsonderzoek en Advies

Kenmerk: EWB 01.065

Samenvatting

Uit het onderzoek komt naar voren dat een groot complex aan regelgeving van toepassing is in het landelijk gebied en dat een groot aantal handhavingsorganisaties betrokken is met een diversiteit aan bevoegdheden. Er is sprake van veel samenhangende deelverantwoordelijkheden. Er wordt samengewerkt maar er is een grote variatie in de wijzen waarop en van de thema's en het schaalniveau's waarbinnen men elkaar vindt c.q. dient te vinden. Een duidelijke aansturing ontbreekt. De onderzoekers stellen vast dat er een handhavingsprobleem is, gegeven de overtredingen waartegen niet wordt opgetreden en de achteruitgang van de kwaliteit van het landelijk gebied. Er worden verklaringen genoemd voor het handhavingsprobleem zoals het ontbreken van duidelijke beleidsplannen, verantwoordelijkheden en doelstellingen over de handhaving in het landelijk gebied. Verder wordt er niet veel bestuurlijke prioriteit aan het onderwerp gegeven. De belangrijkste geconstateerde knelpunten zijn:

- Wet- en regelgeving is voor alle onderzochte regelingen complex en veelal verouderd (Boswet en Aanlegvergunningstelsels).
- Toezicht en opsporing hebben een lage prioriteit, er is gebrek aan kennis, mankracht en samenwerking. Er zijn onduidelijkheden over bevoegdheden van de provincie. Er wordt over de toezicht- en opsporingstaak verschillend gedacht door publieke en private toezichthouders (Jachtwet). De toezichtsrol is versnipperd (Vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen).
- Voor de sanctionering zijn langdurige procedures geconstateerd, een beperkte mogelijkheid tot sanctioneren en een lage strafmaat in verhouding tot het economisch gewin (Aanlegvergunningstelsels en Vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen).

Door de onderzoekers worden de volgende aanbevelingen gedaan:

* Inzicht in de problematiek:

- Vergroot de politieke aandacht voor de handhaving in het landelijk gebied door mee te liften met andere onderwerpen op landelijk niveau bijvoorbeeld door dit te bediscussieren in het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Verder op regionaal en lokaal niveau door gebruik te maken van de aandacht voor handhavingsvraagstukken die bestaat als gevolg van de gebeurtenissen in Enschede en in Volendam.
- Zorg voor bundeling van de beperkte mankracht en kennis door versterking van de samenwerking van betrokken gemeentelijke diensten. Stel de prioriteiten geïntegreerd vast. Zorg bij de prioriteitstelling voor een initiatiefnemer bij voorkeur een beleidsbepalende instantie zoals gemeente, provincie of OM. Zorg bij de samenwerking voor een kristallisatiepunt zoals dat in Noord-Brabant het regionaal niveau is.

* Verankering:

- Veranker de prioriteiten in de beleidsvoornemens en vertaal deze in activiteiten, mensen en middelen.
- Zorg dat de vrijblijvendheid in de samenwerking wordt voorkomen door de regionale afspraken terug te laten komen in lokale beleidsplannen.

* Samenwerking tussen handhavers:

Bevorder de samenwerking tussen toezichthouders, opsporingsambtenaren en het OM en het bestuur door aan de volgende randvoorwaarden te voldoen:

- Vastleggen van gezamenlijke doelen;
- werken aan het kennisniveau van handhavers;

- communicatie met bewoners en niet handhavende organisaties in het landelijk gebied met het oog op kennis van pakkans en de oog- en oorfunctie (informeel toezicht);
- gezamenlijk optrekken van OM en bestuur in concrete gevallen;
- vormgeving van toezicht en opsoering op regionaal niveau.